ప్రగతికి పంచవర్ష ప్రణాళికలు

భారత ప్రభుత్వం 1951 నుంచి పంచవర్ష ప్రణాళికలను అమలు చేస్తోంది. క్రమబద్ధమైన ప్రణాళికను అనుసరించి దేశాన్ని అభివృద్ధి పరచడానికి పంచవర్ష ప్రణాళికలు దోహదపడుతున్నాయి. ఆర్థికాభివృద్ధి అంటే దేశంలోని అన్ని రాష్ట్రాల అభివృద్ధిని కాంక్షించడమే. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో కూడా జాతీయ ప్రణాళికా కాలానికి అనుగుణంగా రాష్ట్ర ప్రణాళికలు అమలవుతున్నాయి.

1953, అక్టోబరు 1న ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడింది. అప్పటివరకు ఈ ప్రాంతం మద్రాస్ సంయుక్త రాష్ట్రంలో భాగంగా ఉండేది. అయితే రాష్ట్ర విభజన తర్వాత ఆంధ్రప్రాంతానికి సంబంధించిన ప్రణాళికా వివరాలను రూపొందించారు. జాతీయ స్థాయిలో మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళిక (1951-56) సగం పూర్తయ్యాక రాష్ట్రంలో మొదటి ప్రణాళిక అమలు మొదలైంది. రెండో పంచవర్ష ప్రణాళిక (1956-61) మొదలైన ఏడు నెలలకు ఆంధ్ర రాష్ట్రం (1956, నవంబరు 1న) ఆంధ్రప్రదేశ్‌గా అవతరించింది. అయితే, జాతీయ ప్రణాళిక కాలంతో అనుసంధానమై.. రాష్ట్రంలో అమలైన పూర్తిస్థాయి ప్రణాళిక మూడో పంచవర్ష ప్రణాళికే (1961-66).

రాష్ట్రానికి కావాల్సిన వనరుల సమీకరణ, లక్ష్యాలు, ప్రాధాన్యాలు నిర్ణయించి ప్రణాళికలను రూపొందించే బాధ్యత రాష్ట్ర ప్రణాళికా బోర్డు నిర్వహిస్తోంది. ముఖ్యమంత్రి రాష్ట్ర ప్రణాళిక బోర్డు ఛైర్మన్‌గా వ్యవహరిస్తారు. ఉపఛైర్మన్‌గా ప్రస్తుతం కె. స్వామినాథన్ ఉన్నారు. ప్రణాళికల అమలుకు అవసరమైన నిధులను రాష్ట్రంలోని వనరులు, కేంద్ర ప్రభుత్వ సహాయంతో సమకూరుస్తారు. రాష్ట్ర ప్రణాళికలను కేంద్రప్రణాళికాసంఘం అమోదించాలి.

ప్రణాళిక వ్యయంలో గణనీయ అభివృద్ధి 8వ ప్రణాళిక నుంచి మొదలైంది. 9వ ప్రణాళిక వ్యయంతో పోలిస్తే పదో ప్రణాళిక అంతా నికి వ్యయం రెట్టింపు (రూ. 28,572 కోట్ల నుంచి రూ. 60,875కు) అయింది. 1960లలో కేవలం 2 శాతం ఉన్న రాష్ట్ర వృద్ధిరేటు, తర్వాత 1980 వరకు సగటు వార్షిక పెరుగుదల రేటు 3.2 శాతంగా ఉంది. అయితే 1995-2002 మధ్య రాష్ట్ర స్థూలఉత్పత్తి సగటు రేటు జాతీయ స్థూలఉత్పత్తి సగటు రేటు కంటే తక్కువగా ఉంది. కానీ 2002-07 సంవత్సరాల మధ్య రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తీసుకొన్న సాహసోపేత విధానాల వల్ల 9వ ప్రణాళికలో రాష్ట్ర స్థూల ఉత్పత్తిలో 5.47 శాతం ఉంటే అది 2007 నాటికి 7.42 శాతంగా వృద్ధి చెంది జాతీయ పెరుగుదల రేటుకు చేరువలో ఉంది.

పదో ప్రణాళికలో పరిశ్రమలు(8.37%), సేవారంగం(8.30%)లో సాధించిన గణనీయ అభివృద్ధి వల్ల ప్రగతి సాధ్యమైంది. అయితే వ్యవసాయ రంగం(ప్రాథమిక రంగం)లో 5.48 శాతం వృద్ధితో వెనుకంజలో ఉంది. 9వ పంచవర్ష ప్రణాళికలో రాష్ట్ర తలసరి ఆదాయం రూ. 15,585 ఉంటే, 2007 నాటికి రూ. 24,234కు చేరింది. రాష్ట్ర బడ్జెట్‌ను ప్రణాళిక సంఘం పదో ప్రణాళిక కాలానికి రూ. 46,614 కోట్లు ఆమోదించింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అమలు చేస్తున్న జలయజ్ఞం, వ్యవసాయ రంగ అభివృద్ధి లక్ష్యాలను సాధించేందుకు రూ.69,511 కోట్లు తిరిగి కేటాయించారు. 9వ ప్రణాళికతో పోలిస్తే.. పదో ప్రణాళిక బడ్జెట్ కేటాయింపుల్లో 118 శాతం వృద్ధి కనిపించింది.

ఆహారధాన్యాలు

ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తిలో 1956-1979ల మధ్య ఒడిదుడుకులు అధిగమించి 1980 తర్వాత క్రమేపీ వృద్ధి సాధించింది. 2002-07లో 742.4 లక్షల టన్నుల ఉత్పత్తి సాధ్యమైంది. పదో ప్రణాళిక చివరికి 141.85 లక్షల టన్నుల వార్షిక సగటు ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తిని సాధిస్తే, 2007-08 సంవత్సరంలో 175 లక్షల టన్నుల రికార్డు ఉత్పత్తి సాధ్యమవుతుందని అంచనా. రాష్ట్రంలో ఒక హెక్టారుకు 2088 కిలోల ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తి సామర్థ్యంగా అంచనా వేశారు (రాష్ట్ర ఆర్థిక సర్వే 2007-08 ప్రకారం).

విద్యుత్ ఉత్పాదన

ఆర్థికాభివృద్ధి లక్ష్యాలు నెరవేరాలంటే విద్యుత్ కీలకం. అందుకే ఈ రంగంపై ఎక్కువ శాతం ప్రణాళిక వ్యయాన్ని పెట్టుబడిగా పెడుతున్నారు. ప్రణాళిక వ్యయంలో 8వ పంచవర్ష ప్రణాళికా కాలంతో (రూ.3637 కోట్లు) పోలిస్తే పదో ప్రణాళిక అంతానికి 7 రెట్లు (రూ.22,582 కోట్లు) పెరిగింది.

విద్యుత్ ఉత్పాదనకు కూడా ప్రభుత్వం ప్రాధాన్యమిస్తోంది. 2009-10 నాటికి విద్యుత్ సరఫరాలో పంపిణీ నష్టాలను ప్రస్తుతం ఉన్న 19.7 శాతం నుంచి 17 శాతానికి తగ్గించాలన్నది లక్ష్యం. ప్రణాళిక కాలంలో మొత్తం మీద విశ్లేషించి చూస్తే అదనపు విద్యుత్ ఉత్పాదన ప్రతీ ప్రణాళిక కాలంలో సాధ్యమైంది. రాష్ట్రంలో చేపట్టిన విద్యుత్ సంస్కరణలు, ఉత్పాదనపై అనుకూల ప్రభావాన్ని చూపాయి. 1990 లో ప్రారంభం నుంచి విద్యుత్ ఉత్పాదన 8వ ప్రణాళికలో 6768 మెగావాట్ల నుంచి 9వ ప్రణాళికలో 9055.90 మెగావాట్లకు పెరిగింది.

2007, సెప్టెంబర్ నాటికి 12,129 మెగావాట్ల విద్యుత్ ఉత్పత్తి చేస్తే, 11వ ప్రణాళికలో 13,661 మెగావాట్ల ఉత్పత్తి సాధించవచ్చని అంచనా.

నీటి పారుదల సౌకర్యాలు

వ్యవసాయ రంగంలో ఉత్పత్తి అభివృద్ధిపై ప్రభుత్వం దృష్టిసారించింది. ఇందులో భాగంగా ఎక్కువ భూమికి సాగునీరందించేందుకు మొత్తం ప్రణాళిక వ్యయంలో అధికశాతం నిధులు వెచ్చిస్తోంది. మూడో ప్రణాళికలో కేవలం రూ. 93.61 కోట్లు నీటిపారుదల మీద ఖర్చు చేస్తే, ఏడో ప్రణాళికలో రూ. 1448 కోట్లు, పదో ప్రణాళిక కాలానికి రూ. 25663 కోట్లు ఖర్చు చేశారు. ప్రణాళికా వ్యయంలో 36.92 శాతం సాధించి కేటాయింపుల్లో ప్రథమస్థానంలో ఉంది.

పదో ప్రణాళికలో ప్రారంభమైన జలయజ్ఞం ద్వారా 41 భారీ, 25 మధ్యతరహా సాగునీటి ప్రాజెక్టుల నిర్మాణాలు చేపట్టి 100 లక్షల ఎకరాల అదనపు సాగు (కొత్త ఆయకట్టు), 21.32 లక్షల ఎకరాల భూమికి సాగునీటి అందుబాటును స్థిరీకరించడం లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నారు. 2007 నాటికి గతంలో ప్రారంభించిన నీటి ప్రాజెక్టుల కింద 16 లక్షల ఎకరాల భూమికి సాగునీరు అందించారు. మొత్తం మీద 2012 నాటికి రాష్ట్రంలో పెండింగ్ సాగునీటి ప్రాజెక్టులను పూర్తిచేసి, మరో 80 లక్షల ఎకరాల భూమికి అదనపు సాగునీటి సౌకర్యం కల్పించాలన్నది సంకల్పం.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పదో పంచవర్ష ప్రణాళికలో వ్యవసాయ, గ్రామీణాభివృద్ధి రంగాలకు అధిక కేటాయింపులు చేయడం ద్వారా ప్రాధాన్యాలను వివరించింది. 9వ ప్రణాళికతో పోలిస్తే వ్యవసాయ రంగంపై 24.6 శాతం, గ్రామీణాభివృద్ధిపై 43.76 శాతం ప్రణాళికా వ్యయాల్లో వృద్ధి కనిపించింది. ఎస్‌సీ, ఎస్‌టీ, బీసీ, మైనారిటీ వర్గాలకు అవసరమైన తాగునీరు, గృహ సదుపాయాలు మొదలైన మౌలిక వసతులకు రూ. 16125.23 కోట్లు పదో ప్రణాళికలో కేటాయించారు. 9వ ప్రణాళికతో పోలిస్తే పదో ప్రణాళికలో ఈ రంగానికి 34 శాతం అధికంగా కేటాయించారు.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో పంచవర్ష ప్రణాళికల అమలు

ఆర్థికపరమైన అనేక సవాళ్ల మధ్య భారతదేశానికి 1947లో స్వాతంత్ర్యం లభించింది. అధిక జనాభా, దేశ విభజన, వివిధ రాష్ట్రాలు, ప్రాంతాల మధ్య అభివృద్ధి పరమైన వ్యత్యాసాలు, తక్కువ తలసరి ఆదాయం మొదలైన సమస్యలు దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థను ప్రభావితం చేశాయి. ఈ నేపథ్యంలో భారతదేశాన్ని ప్రణాళికా పద్ధతిలో అభివృద్ధి చేయాలని నెహ్రూ భావించారు. అందులో భాగంగా రాష్ట్రాలన్నింటిలో ఏక కాలంలో ప్రణాళికా వ్యూహాలను అమలు చేసే కార్యక్రమానికి 1951లో శ్రీకారం చుట్టారు.

రాష్ట్ర స్థాయి ప్లానింగ్ బోర్డు

ప్రణాళిక లక్ష్యాల సాధనలో వివిధ వనరుల సమీకరణ, ప్రాధాన్యతల (Priorities) పరంగా వ్యూహాలను రచించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రాష్ట్రస్థాయి ప్లానింగ్ బోర్డును ఏర్పాటు చేసింది. ఈ బోర్డుకు రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి చైర్మన్‌గా, ప్రభుత్వం నామినేట్ చేసిన వ్యక్తి ఉపాధ్యక్షుడిగా ఉంటారు. ప్రస్తుత ఉపాధ్యక్షుడిగా కె.స్వామినాధన్ వ్యవహరిస్తున్నారు. ప్రణాళికల అమలుకు కావల్సిన ఆర్థిక సహాయం కేంద్ర ఆర్థిక సంఘం సిఫార్సుల మేరకు రాష్ట్రాలకు లభిస్తుంది. ఈ ఆర్థిక సహాయంలో రాష్ట్రంలోని వనరులను కూడా కలుపుతారు.

ప్రణాళికల అమలు

ఆర్థికాభివృద్ధి అంటే దేశంలోని అన్ని రాష్ట్రాల అభివృద్ధిని కాంక్షించడమే. జాతీయ ప్రణాళికా కాలానికి అనుగుణంగా అనుసంధానించి మన రాష్ట్ర ప్రణాళికలు అమలవుతున్నాయి. 1953 అక్టోబర్ 1న ఏర్పడిన ఆంధ్రరాష్ట్రం అప్పటి మద్రాసు సంయుక్త రాష్ట్రంలో భాగంగా ఉండేది. రాష్ట్ర విభజన తర్వాత ఆంధ్ర ప్రాంతానికి సంబంధించిన ప్రణాళిక వివరాలు రూపొందించారు. దేశంలో మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళిక(1951-56) మధ్య కాలానికి రాష్ట్ర ప్రణాళిక అమలు మొదలైంది. రెండో జాతీయ పంచవర్ష ప్రణాళిక (1956-61) మొదలైన ఏడు నెలలకు ఆంధ్రరాష్ట్రం 1956 నవంబర్ 1న ఆంధ్రప్రదేశ్‌గా అవతరించింది. జాతీయ ప్రణాళిక కాలంతో అనుసంధానించి ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో పూర్తిస్థాయిలో అమలు చేసింది మూడో పంచవర్ష ప్రణాళిక (1961-66) అనే భావించాలి.

మొదటి ప్రణాళిక (1951-56)

ఈ ప్రణాళికలో ప్రతిపాదించిన వ్యయం (పరివ్యయం) రూ. 64.43 కోట్లుగా అప్పటి అవిభక్త మద్రాస్ రాష్ట్ర ప్రణాళిక కమిషన్ ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి సంబంధించి నిర్ణయించింది.

హైదరాబాద్ రాష్ట్రానికి సంబంధించిన ప్రణాళికా వ్యయాన్ని కూడా దీనిలో కలిపి రూ. 96.77 కోట్లుగా నిర్ణయించారు. విద్యుత్‌కు రూ. 37 కోట్లు, నీటిపారుదలకు రూ. 21.9 కోట్లు, సామాజిక సేవలకు రూ. 20 కోట్లు ఖర్చుచేశారు. ఈ ప్రణాళికలోనే డిసెంబర్ 10, 1955లో ఆధునిక దేవాలయంగా నెహ్రూ కీర్తించిన నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్ట్ నిర్మాణం ప్రారంభమైంది. ప్రణాళిక ప్రారంభంలో 39 లక్షల టన్నులుగా ఉన్న ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి ప్రణాళికాంతానికి 55 లక్షల టన్నులకు పెరిగింది. మాచ్‌ఖండ్ జల విద్యుత్ కేంద్రం ప్రారంభం కావడంతో, ప్రణాళికాంతానికి 56 మెగావోల్ట్‌ల విద్యుత్ అదనంగా ఏర్పడింది.

రెండో ప్రణాళిక (1956-61)

ఈ ప్రణాళికలో పరివ్యయం రూ. 179.85 కోట్లుగా ప్రతిపాదించగా అసలు ప్రణాళిక వ్యయం రూ. 188.6 కోట్లు ఖర్చయింది. ఎక్కువ శాతం నిధులు నీటిపారుదల రంగానికి (రూ. 51 కోట్లు), సామాజిక రంగానికి రూ.33 కోట్లు, విద్యుచ్ఛక్తి రంగానికి రూ.31 కోట్లు కేటాయించారు. ప్రణాళిక చివరి నాటికి 1,97,000 హెక్టార్లకు అదనంగా సాగునీరు అందించి 64.21 లక్షల టన్నుల ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి సాధించారు. ఈ ప్రణాళికా కాలంలోనే ఏపీ స్టేట్ ఫైనాన్స్ కార్పొరేషన్ (ఏపీఎస్ఎఫ్‌సీ), ఆంధ్రప్రదేశ్ ఖనిజాభివృద్ధి సంస్థ, ఆంధ్రప్రదేశ్ పారిశ్రామికాభివృద్ధి సంస్థ (ఏపీఐడీసీ)లను ప్రారంభించారు.

మూడో పంచవర్ష ప్రణాళిక (1961-66)

ఈ ప్రణాళికలో రూ. 326.80 కోట్లు పరివ్యయం కాగా, వాస్తవ ఖర్చు రూ. 352.42 కోట్లు. ఈ కాలంలో కేంద్రం నుంచి రూ.220 కోట్లు ఆర్థిక సహాయం లభించింది.

సాధించిన మైలురాళ్లు:

- వ్యవసాయాభివృద్ధికి సాంద్ర వ్యవసాయ జిల్లా పథకాన్ని పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో అమలు
- 1964లో రాష్ట్ర వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం ఏర్పాటు
- మేలురకం విత్తనాలు నిల్వ చేయడానికి 445 చిన్న విత్తన క్షేత్రాల ఏర్పాటు
- హైదరాబాద్, విజయవాడలలో డెయిరీ పరిశ్రమ అభివృద్ధికి పాల కేంద్రాల ఏర్పాటు
- విద్యుత్ రంగ అభివృద్ధికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మొదటిసారిగా ప్రపంచ బ్యాంకు నుంచి 24 మిలియన్ల డాలర్ల రుణం పొందటం
- 1964లో రాజమండ్రి పేపరు మిల్లు ఆధునికీకరణ

- ప్రణాళికాంతానికి 20 లక్షల టన్నుల ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి
- 1964లో హైదరాబాద్‌లో బస్ తయారీ నిర్మాణ కేంద్రం స్థాపన

మూడో ప్రణాళికలో వ్యవసాయ రంగానికి రూ. 22.37 కోట్లు, గ్రామీణాభివృద్ధి, నీటిపారుదల రంగాలకు రూ. 150.55 కోట్లు, విద్యుత్ ఉత్పత్తికి రూ. 93.61 కోట్లు, రవాణా కమ్యూనికేషన్స్‌కు రూ. 17 కోట్లు, సామాజిక, ఆర్థిక, సాధారణ సేవలకు రూ. 53.7 కోట్లు కలిపి మొత్తం ప్రణాళికా వ్యయం రూ. 352 కోట్లు ఖర్చు చేశారు.

వార్షిక ప్రణాళికలు (1966-69)

ఈ ప్రణాళికల అమల్లో అయిన వ్యయం రూ. 234 కోట్లు. ఈ కాలంలో ప్రారంభమైన ప్రధాన పథకాలు గొట్టపు బావుల పథకం ద్వారా చిన్న తరహా నీటిపారుదల రంగాభివృద్ధి, మత్స్య పరిశ్రమ అభివృద్ధికి నెల్లూరు, నాగార్జునసాగర్‌లో కోల్డ్ స్టోరేజీ కేంద్రాల స్థాపన, మత్స్య కార్మికుల ఆర్థిక సహకార సంస్థ స్థాపన, ఏపీ అగ్రికల్చర్, ఇండస్ట్రియల్ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్(1968) మొదలైనవి. ఈ కాలంలో అదనంగా 1.2 లక్షల హెక్టార్లకు సాగు నీరందించారు. 1969 నాటికి అదనంగా 7200 గ్రామాలకు విద్యుత్ సరఫరా, హైదరాబాద్‌కు డ్రైనేజీతో పాటు మంజీర తాగునీటి పథకాలను అభివృద్ధి చేశారు.

నాల్గో ప్రణాళిక (1969-74)

రూ. 452 కోట్ల పరివ్యయంతో ప్రారంభమైన ఈ ప్రణాళిక రూ. 448.9 కోట్ల అసలు ఖర్చుతో ముగిసింది. ప్రణాళికలో ప్రత్యేకంగా సాధించినవి హైదరాబాద్ ప్రాంతంలో ఇక్రిశాట్ స్థాపన, క్షామ ప్రాంత అభివృద్ధి పథకం(DHDP), ఐటీడీఏ పథకాలు, సన్నకారు రైతుల పథకం, 2 లక్షల 53 వేల హెక్టార్ల భూములకు సాగునీటి కల్పన, 1969లో తెలంగాణా అభివృద్ధి బోర్డు ఏర్పాటు మొదలైనవి.

ఐదో ప్రణాళిక (1974-79)

పేదరిక నిర్మూలన, స్వావలంబన లక్ష్యాలుగా రూ. 1444 కోట్లు ఖర్చు కాగా అనేక అంశాల్లో ప్రగతి కనిపించింది. అవి ప్రణాళికాంతానికి అదనపు విద్యుత్ సామర్థ్యం, అదనంగా 2.93 లక్షల హెక్టార్లకు సాగునీరు అందించడం, 51 ఎత్తిపోతల పథకాల పూర్తి, నాగార్జున సాగర్ నిర్మాణం పూర్తికి చర్యలు, 1979-80 నాటికి 99 లక్షల టన్నులకు చేరిన ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తులు, గుంటూరులో సంగం డెయిరీ, హైదరాబాద్‌లో డెయిరీ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్, 1976లో నాగార్జున, కాకతీయ యూనివర్సిటీల ఏర్పాటు, 1975-76లో హైదరాబాద్‌లో సెంట్రల్ యూనివర్సిటీ, 1977లో కేంద్ర ప్రభుత్వ లేబొరేటరీ 'సీసీఎంబీ', 1976లో హైదరాబాద్‌లో వ్యవసాయ పరిశోధన కేంద్రం మేనేజ్ (నేషనల్ అకాడెమీ ఆఫ్ అగ్రికల్చర్ రీసెర్చ్ అండ్ మేనేజ్‌మెంట్ (MANAGE), 1978లో చర్మకారులకు ప్రత్యేక అభివృద్ధి కార్పొరేషన్, 1975లో కేంద్రం ప్రకటించిన 20 అంశాల ఆర్థిక కార్యక్రమం అమలు మొదలైనవి.

కేంద్రంలో జనతా ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత, రాష్ట్రంలో రూ. 897 కోట్ల వ్యయంతో 1978-79, 1979-80 సంవత్సరాలకు నిరంతర (వార్షిక) ప్రణాళికలను అమలు చేశారు. ఈ ప్రణాళికాంతానికి అదనంగా 2.10 లక్షల హెక్టార్లకు నీటి వసతి, 392 మెగావాట్ల అదనపు విద్యుత్ సామర్థ్యం సాధించారు.

మాదిరి ప్రశ్నలు

1. **ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రణాళికలకు సంబంధించి కిందివాటిలో ఏది సరైంది?**
   ఎ) దేశంలోని మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళిక మధ్యకాలానికి రాష్ట్ర ప్రణాళిక మొదలైంది
   బి) జాతీయ రెండో పంచవర్ష ప్రణాళిక (1956-61) మొదలైన ఏడు నెలలకు ఆంధ్రరాష్ట్రం అవతరించింది.
   సి) ఎ, బి డి) ఏదీ కాదు
2. **ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో మొదటి సారి పూర్తిస్థాయిలో అమలైన ప్రణాళిక?**
   ఎ) 1వ బి) 3వ సి) 4వ డి) 6వ
3. **మాచ్‌ఖండ్ జల విద్యుత్ కేంద్రం, నాగార్జునసాగర్‌ల నిర్మాణం ఏ ప్రణాళికలో ప్రారంభమైంది?**
   ఎ) 1వ బి) 2వ సి) 4వ డి) ఏదీ కాదు
4. **రెండో ప్రణాళికలో ఎక్కువ నిధులు ఏ రంగానికి కేటాయించారు?**
   ఎ) వ్యవసాయ బి) పారిశ్రామిక
   సి) నీటిపారుదల డి) విద్యుత్
5. **సాంద్ర వ్యవసాయ జిల్లా పథకాన్ని ఏ జిల్లాలో ఏ ప్రణాళికలో అమలు చేశారు?**
   ఎ) గుంటూరు - 1వ బి) కృష్ణా- 2వ
   సి) పశ్చిమగోదావరి - 3వ డి) తూర్పుగోదావరి - 4వ
6. **ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు సంబంధించి 'ప్రణాళికా సెలవు కాలం'?**
   ఎ) 1977-79 బి) 1979-82
   సి) 1966-69 డి) 1970-72
7. **ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రణాళికా బోర్డ్ చైర్మన్?**
   ఎ) రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి బి) కె. స్వామినాధన్
   సి) అహ్లూవాలియా డి) ఎవరూ కాదు
8. **డీపడీపీ (క్షామ ప్రాంత అభివృద్ధి పథకం), ఐటీడీఏ పథకాలు, సన్నకారు రైతు పథకాలను ఏ ప్రణాళికలో ప్రవేశపెట్టారు?**
   ఎ) 4వ బి) 5వ సి) 3వ డి) 6వ

సమాధానాలు

1	సి	2	ఎ	3	ఎ	4	సి	5	సి	6	సి	7	ఎ	8	ఎ

రాష్ట్రంలో ప్రణాళికల అమలు.. ఫలితాలు

- **9వ పంచవర్ష ప్రణాళికలో రాష్ట్ర తలసరి ఆదాయం రూ. 15,585 గా ఉండగా, 2007 నాటికి రూ. 24,234కు చేరింది.**
- **9వ ప్రణాళికతో పోలిస్తే పదో ప్రణాళికలో బడ్జెట్ కేటాయింపుల్లో వృద్ధి 118 శాతం.**
- **8వ ప్రణాళికా కాలంలో విద్యుత్ రంగానికి 3637 కోట్ల రూపా యలు కేటాయించగా, పదో ప్రణాళికలో రూ. 22,582 కోట్లు వెచ్చించారు.**
- **2012 నాటికి మరో 80 లక్షల ఎకరాల భూమికి సాగునీరు అందిం చడం 11వ ప్రణాళిక లక్ష్యం.**

ఆరో పంచవర్ష ప్రణాళిక (1980-85):

ఈ ప్రణాళికలో రూ. 3237 కోట్లు వ్యయం చేశారు. ఆరో ప్రణాళికలోనే 1984లో జిల్లా స్థాయిలో ప్రణాళికలు అమలు చేయడానికి కోటి రూపా యల నిధులు సమకూర్చి అభివృద్ధిపరిచే కార్యక్రమం ఆరంభమైంది. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ఆరోగ్య స్థితిగతులను మెరుగుపరచడానికి వంద కు పైగా ప్రైమరీ హెల్త్ సెంటర్ల స్థాపన, బడి పిల్లలకు మధ్యాహ్న భోజన పథకం, పేద ప్రజలకు రెండు రూపాయలకే కిలో బియ్యం పథకం, నిరుపేదలకు ఉచితంగా జనతా వస్త్రాల పంపిణీ ప్రారంభిం చారు. 1985-86 ప్రణాళికాంత సంవత్సరంలో 118.82 మెట్రిక్ టన్నుల ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తి, 120 మెగావాట్ల అదనపు విద్యుత్ సామర్థ్యం సాధించారు.

ఏడో పంచవర్ష ప్రణాళిక (1985-90):

ఈ ప్రణాళికలో ప్రతిపాదించిన వ్యయం రూ. 5560 కోట్లు కాగా, అసలు వ్యయం రూ. 5978 కోట్లు. గత ప్రణాళికల్లో లేని విధంగా మానవ వనరుల అభివృద్ధికి ప్రత్యేక చర్యలు చేపట్టారు. సుమారు 32 శాతం సామాజిక సేవలకు, 25 శాతం నీటిపారుదల రంగానికి, 18 శాతం విద్యుత్ రంగానికి నిధులు కేటాయించారు. ఈ ప్రణాళికాం తానికి అదనంగా విద్యుత్ సామర్థ్యం 670 మెగావాట్లు, ఆహారధాన్యా ల ఉత్పత్తి 120 మెట్రిక్ టన్నులు.

1990-92 వార్షిక ప్రణాళికలు:

దేశంలో నెలకొన్న ఆర్థిక, రాజకీయ అనిశ్చితి పరిస్థితుల వల్ల 8వ ప్రణాళిక వెంటనే ప్రారంభం కాలేదు. అందుకే జాతీయస్థాయి మాదిరి గానే రాష్ట్రంలో 1990-92ల మధ్య వార్షిక ప్రణాళికలు రూ.3127 కోట్లు వ్యయంతో అమలు చేశారు. 341 మెగావాట్ల అదనపు విద్యుత్ సామర్థ్యం, అదనపు సాగునీటిని 31 వేల హెక్టార్లకు పైగా సమకూర్చ గలిగారు.

ఎనిమిదో పంచవర్ష ప్రణాళిక 1992-97:

ఈ ప్రణాళికలో రూ. 13,606 కోట్లు వ్యయం చేశారు. అందరికీ ప్రాథ మిక విద్య, ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తులు అధికం చేసి ఎగుమతుల్లో వృద్ధి సాధించడం మొదలైనవి ఈ ప్రణాళిక ప్రధాన లక్ష్యాలు. రాష్ట్రం లో ప్రథమంగా ప్రైవేట్ రంగంలో విద్యుత్ 210 మెగావాట్లు సాధిం చారు. రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థ 5.5 శాతం వృద్ధి చెందడం నూతన పరిణా మంగా పేర్కోవచ్చు.

తొమ్మిదో పంచవర్ష ప్రణాళిక (1997-2002):

రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థ వృద్ధి రేటు 6.5 శాతంగా రూ.29943 కోట్లు వ్యయంతో ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థ, ప్రాథమిక ఆరోగ్య సౌకర్యాలను మరింతగా మెరుగుపరిచే లక్ష్యంతో తొమ్మిదో పంచవర్ష ప్రణాళిక ప్రారంభమైంది. అత్యధిక నిధులు (25 శాతం) విద్యుత్ రంగానికి కేటాయించారు. ఈ ప్రణాళికలో వాస్తవంగా సాధించిన వృద్ధిరేటు 6.01% కాగా ప్రణాళికలో అదనపు సాగునీటిని 2.37 లక్షల హెక్టార్లకు అందించడం, ప్రణాళికాంతానికి 148 మెట్రిక్ టన్నుల ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తులు సాధించడం కొసమెరుపుగా పేర్కోవచ్చు.

పదో పంచవర్ష ప్రణాళిక 2002-07:

ఈ ప్రణాళికలో వృద్ధిరేటు లక్ష్యం 6.8 శాతం కాగా ఇది 7.42 శాతానికి చేరడం గమనార్హం. అదనంగా ఈ ప్రణాళికలో 3.20 లక్షల హెక్టార్లకు సాగునీటిని అందించడంతో రాష్ట్రంలో సాగునీటి వసతి ఉన్న భూమి 55.12 లక్షల హెక్టార్లకు చేరింది. 2010 నాటికి అందరికీ ప్రాథమిక విద్యనందిండచం, ఆర్థిక అసమానతలను తగ్గించడం లక్ష్యాలుగా రూ. 69,511 కోట్లు ఖర్చు చేశారు. ఈ ప్రణాళికలో ప్రతిపాదిత వ్యయం రూ. 46,614 కోట్లుగా అంచనా వేసినప్పటికీ వాస్తవంగా 49% అధిక వ్యయం జరిగింది. ఈ ప్రణాళికలో రాష్ట్ర తలసరి ఆదాయం రూ. 24,234కు చేరింది. తొమ్మిదో ప్రణాళికలో ఇది రూ. 15,585గా నమో దయింది. వ్యవసాయరంగంలో 4 శాతానికి పైగా వృద్ధిరేటు సాధిం చడం, ప్రాథమిక రంగం (వ్యవసాయం, అనుబంధ రంగాలు)లో 5.48 శాతం, ద్వితీయ రంగం (పరిశ్రమల రంగం)లో 8.37 శాతం, తృతీయ రంగమైన సేవల రంగంలో 8.3 శాతం అభివృద్ధి రేటు సాధించాయి.

పదకొండో పంచవర్ష ప్రణాళిక (2007-12):

జీడీపీ, వృద్ధిరేటు లక్ష్యం 9.5 శాతంగా ఈ ప్రణాళికలో రూ. 1,47,395 కోట్లు వ్యయం చేశారు. వ్యవసాయ రంగంలో ఉపాధిని 6 శాతానికి పైగా పెంచడం, 2011-2012 నాటికి స్త్రీ, పురుష నిష్పత్తి తేడాను తగ్గించడం, 2011-2012 నాటికి అన్ని గ్రామాలకు బ్రాడ్ బ్యాండ్ సౌకర్యం, సంవత్సరానికి 12 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీటి సదుపాయం కల్పించాలని ఈ ప్రణాళిక నిర్దేశించింది. ఈ ప్రణాళికలో సామాజిక రంగానికి అత్యధిక శాతం (30%) అంటే రూ. 43,111 కోట్లు, సాగు

నీటికి 23 శాతం నిధులు కేటాయించారు.

ప్రణాళికల్లో కేటాయింపులు పరిశీలన:

పట్టికలో సూచించినట్లు 8వ ప్రణాళిక నుంచి ప్రణాళిక వ్యయంలో గణనీయంగా అభివృద్ధి కనిపిస్తోంది. 8వ ప్రణాళికతో పోలిస్తే 9వ ప్రణాళిక వ్యయంలో రెట్టింపు అభివృద్ధి జరిగింది. 9వ ప్రణాళిక వ్యయంతో పోలిస్తే పదో ప్రణాళికాంతానికి వ్యయం రెండు రెట్లకు పైగా (రూ. 28,572 కోట్ల నుంచి రూ. 60,875 కోట్లకు) పెరిగింది. 1960 దశకంలో కేవలం రెండు శాతంగా ఉన్న రాష్ట్ర వృద్ధిరేటు తర్వాత 1980 వరకు సగటు వార్షిక పెరుగుదల రేటు 3.2 శాతంగా ఉంది. అయితే 1995–2002 మధ్య రాష్ట్ర స్థూల ఉత్పత్తి సగటు రేటు జాతీయ స్థూల ఉత్పత్తి సగటు రేటు కంటే తక్కువగా ఉంది. కానీ 2002–07 మధ్య రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తీసుకొన్న నిర్ణయాలతో 9వ ప్రణాళికలో రాష్ట్ర స్థూల ఉత్పత్తిలో వృద్ధి 5.47 శాతం ఉండగా, 2007 నాటికి 7.42 శాతానికి చేరుకొని జాతీయ పెరుగుదల రేటుకు దగ్గరగా ఉంది.

పదో ప్రణాళికలో పరిశ్రమలు (8.37%), సేవల రంగం (8.30%) లో సాధించిన గణనీయ మైన అభివృద్ధి వల్ల మొత్తం మీద ప్రగతి సాధ్య మైంది. అయితే వ్యవసాయ రంగం (ప్రాథమిక రంగం) 5.48 శాతం వృద్ధితో వెనుకబడింది. 9వ పంచవర్ష ప్రణాళికలో రాష్ట్ర తలసరి ఆదాయం రూ. 15,585గా ఉండగా, 2007 నాటికి రూ. 24,234కు చేరింది. ప్రణాళిక సంఘం రాష్ట్ర బడ్జెట్‌ను 10వ ప్రణాళిక కాలానికి రూ. 46,614 కోట్లుగా ఆమోదించగా, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఏర్పరచుకొన్న జలయజ్ఞం, వ్యవసాయరంగ అభివృద్ధి లక్ష్యాలను ఛేదించేందుకు 69,511 కోట్ల రూపాయలుగా తిరిగి కేటాయించారు. 9వ ప్రణాళికతో పోలిస్తే బడ్జెట్ కేటాయింపులో 118 శాతం 10వ ప్రణాళిక కాలంలో వృద్ధి కనిపిస్తోంది.

ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తిలో 1956–1979ల మధ్య ఒడిదొడుకులు అధిగమించి 1980 తర్వాత క్రమేపి అభివృద్ధి సాధించి 2007–08లో 742.4 లక్షల టన్నుల ఉత్పత్తిని పదో ప్రణాళికలో సాధించారు. పదో ప్రణాళిక చివరి నాటికి 141.85 లక్షల టన్నుల వార్షిక సగటు ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి సాధించింది.

విద్యుత్ ఉత్పాదన:

ప్రణాళిక కాలం మొదటి నుంచి ఆర్థికాభివృద్ధి లక్ష్యాలు నెరవేరాలంటే విద్యుత్ ఇంధనం అత్యంత కీలకమని భావించిన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ రంగంపై ఎక్కువ శాతం ప్రణాళికా వ్యయాన్ని పెట్టుబడిగా పెడుతోంది. ఈ రంగంపై జరిగిన ప్రణాళిక వ్యయం 8వ పంచవర్ష ప్రణాళికా కాలంలో 3637 కోట్ల రూపాయలుతో పోలిస్తే పదో ప్రణాళికాంతానికి రూ. 22,582 కోట్లు పెరిగింది.

జలయజ్ఞం మాదిరిగానే విద్యుత్ ఉత్పత్తిని యుద్ధ ప్రాతిపదికతో ప్రభుత్వం చేపట్టింది. 2009–10 నాటికి విద్యుత్ సరఫరాలో పంపిణీ నష్టాలను ప్రస్తుతం ఉన్న 19.7 శాతం నుంచి 17 శాతానికి తగ్గించాలని లక్ష్యంగా పెట్టుకొన్నారు. ప్రణాళిక కాలం మొత్తం మీద విశ్లేషిస్తే అదనపు విద్యుత్ ఉత్పాదన అన్ని ప్రణాళికల్లోనూ సాధ్యమైంది. రాష్ట్రంలో చేపట్టిన విద్యుత్ సంస్కరణలు విద్యుత్ ఉత్పాదనపై అనుకూల ప్రభావాన్ని చూపించాయనడంలో సందేహం లేదు. 1990 నుంచి విద్యుత్ ఉత్పాదన 8వ ప్రణాళికలో 6768 మెగావాట్ల నుంచి 9వ ప్రణాళికలో 9055.90 మెగావాట్లకు పెరిగింది.

సెప్టెంబర్ 2007 నాటికి 12,129 మెగావాట్ల విద్యుత్ ఉత్పత్తి జరగగా 11వ ప్రణాళికలో 13,661 మెగావాట్ల ఉత్పత్తికి చేరుకుంటామని అంచనా.

నీటి పారుదల సౌకర్యాలు:

వ్యవసాయరంగ ఉత్పత్తుల అభివృద్ధికి రాష్ట్రంలో ఎక్కువ భూమికి సాగునీరందించేందుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మొత్తం ప్రణాళిక వ్యయంలో అధిక శాతం వెచ్చిస్తోంది. పట్టిక పరిశీలిస్తే మూడో ప్రణాళికలో కేవలం రూ. 93.61 కోట్లు నీటిపారుదల మీద వ్యయం చేయగా ఏడో ప్రణాళికలో రూ. 1448 కోట్లు, పదో ప్రణాళిక కాలానికి రూ. 25,663 కోట్ల వ్యయంతో మొత్తం ప్రణాళిక వ్యయంలో 36.92 శాతంగా ఉండి కేటాయింపుల్లో ప్రథమ స్థానంలో ఉంది.

పదో ప్రణాళికలో ప్రారంభమైన జలయజ్ఞం ద్వారా 41 భారీ, 25 మధ్య తరహా నిర్మాణాలు చేపట్టి 100 లక్షల ఎకరాలకు అదనపు సాగు (ఫ్రెష్ ఆయకట్), 21.32 లక్షల ఎకరాల భూమికి నీటి అందుబాటును స్థిరీకరించడం లక్ష్యంగా పెట్టుకొన్నారు. 2007 నాటికి గతంలో ప్రారంభించిన నీటి ప్రాజెక్టుల కింద 16 లక్షల ఎకరాల భూమిని నీటి సాగు కిందకు తెచ్చారు. మొత్తం మీద 2012 నాటికి రాష్ట్రంలో పెండింగ్ నీటి ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేసి, మరో 80 లక్షల ఎకరాల భూమికి అదనపు సాగునీటి సౌకర్యం కల్పించాలని సంకల్పించారు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పదో పంచవర్ష ప్రణాళికలో వ్యవసాయ, గ్రామీణాభివృద్ధి రంగాలకు అధిక కేటాయింపులు చేసి తన ప్రాధాన్యతలను వివరించింది. 9వ ప్రణాళికతో పోలిస్తే వ్యవసాయరంగంపై 24.6 శాతం, గ్రామీణాభివృద్ధిపై 43.76 శాతం ప్రణాళికా వ్యయాల్లో వృద్ధి కనిపిస్తోంది. గతంలో ఏ ప్రభుత్వమూ కేటాయించని విధంగా సమాజంలో ఎస్సీ, ఎస్టీ, బీసీ మైనార్టీ, ఇతర వర్గాల ప్రజలకు అవసరమైన తాగునీరు, గృహ సదుపాయాలు మొదలైన అంశాలు ఇమిడి ఉన్న సామాజిక రంగానికి రూ. 16,125.23 కోట్లు 10వ ప్రణాళికలో కేటాయించారు. 9వ ప్రణాళికతో పోలిస్తే 10వ ప్రణాళికతో ఈ రంగానికి 34 శాతం అధిక కేటాయింపులు జరిగాయి.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో పంచవర్ష ప్రణాళికలు కేటాయింపులు (రూ. కోట్లలో)

ప్రణాళిక కాలం	బడ్జెట్ వ్యయం		ప్రధాన రంగాలు								
	ప్రతిపాదించిన వ్యయం	అసలు ఖర్చు	విద్యుత్	నీటి పారుదల	సామాజిక సేవలు	వ్యవసాయ రంగం	గ్రామీణ అభివృద్ధి	పరిశ్రమలు గనులు	రవాణా కమ్యూనికేషన్	ఆర్థిక సేవలు	సాధారణ సేవలు
I : 1951-56	96.78	97	37	21.86	20	–	–	–	–	–	–
II : 1956-61	179.85	188.6	31	51	33	12.94	16.32	10.15	9.52	0.15	1.74
III : 1961-66	352	352	93.61	124.49	53.5	22.37	26.06	15.19	17.0	0.19	–
వార్షిక ప్రణాళికలు (1966-69)	234	234	(ప్రణాళిక సెలవు కాలంగా కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రకటించింది)								
IV :1969-74	452	448.87	190.58	124.96	55.74	27.43	0.30	14.73	28.92	0.14	0.07
V :1974-79	1353.76	1444.71	537.18	456.18	170.46	71.90	27.42	51.50	125.66	1.04	3.37
VI : 1980-85	3100	3237	745.86	867.40	883.22	114.56	182.70	200.88	220.57	4.49	17.39
VII : 1985-90	5560.00	5978.88	1028.03	1443.79	1743.45	273.17	504.59	284.92	609.48	17.44	72.61
వార్షిక ప్రణాళికలు (1990-92)	3127	3127	(దేశంలోని ఆర్థిక పరిస్థితుల్లో మార్పులు, రాజకీయ అస్థిరత కారణాల వల్ల రెండు సంవత్సరాలు వార్షిక ప్రణాళికలు అమలు చేశారు)								
VIII : 1992-97	11845	13606	3637.01	3470.12	2548.54	362.92	978.05	540.58	1684.75	325.7	58.96
IX : 1997-02	29943	28572	8382.01	5496.95	5958.93	957.17	1357.59	738.66	3667.23	1801.20	22.66
X : 2002-07	69511.66	62674.81	7456.40	22169.80	16125.23	2559.53	4476.14	1297.73	5058.59	932.56	399.83
XI : 2007-12	147395	147395	22582	25663	43111	7377	14512	5233	12629	–	–

మూలం: ఆంధ్రప్రదేశ్ ఎకనామిక్ సర్వే, రాష్ట్ర ప్రణాళికల వివిధ రికార్డుల నుంచి.